

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาศึกษาวิจัยบทบาทของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีในการพัฒนาอาชีพ
ในชุมชน กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ยโสธร และร้อยเอ็ด สรุปผลการศึกษารายตามลำดับ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาท ของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีในการพัฒนาอาชีพในชุมชน
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังของนักศึกษาและชุมชนต่อวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีในการพัฒนาอาชีพในชุมชน
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาอาชีพในชุมชนของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่
 - 1.1 ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีร้อยเอ็ด ยโสธร และอุบลราชธานี ดำเนินการโครงการปฏิรูปเกษตรกรรมระยะสั้น จำนวน 470 คน
 - 1.2 ชุมชน ประกอบด้วย เกษตรกร ผู้นำชุมชน ที่เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้นในจังหวัดร้อยเอ็ด ยโสธร และอุบลราชธานี จำนวน 1,250 คน
 - 1.3 นักศึกษาที่ศึกษาในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุบลราชธานี ยโสธรและร้อยเอ็ด ที่เข้าร่วมโครงการปฏิรูปเกษตรเพื่อชีวิต จำนวน 360 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

2.1 ผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุบลราชธานี ยโสธร และร้อยเอ็ด ที่ดำเนินการโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต และการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้น ปีการศึกษา 2544 จำนวน 124 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Pruposive Sampling) และเลือกสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Pruposive Sampling) อีก 12 คน จาก 124 คน แยกเป็นผู้บริหาร 3 คน ครู/อาจารย์ 9 คน

2.2 ชุมชน ประกอบด้วย เกษตรกร ผู้นำชุมชนที่เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้น ในจังหวัดร้อยเอ็ด ยโสธร และอุบลราชธานี จำนวน 342 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random Sampling) โดยการประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan) และเลือกสัมภาษณ์ 15 คน ได้จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Pruposive Sampling)

2.3 นักศึกษาที่ศึกษาในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุบลราชธานี ยโสธร ร้อยเอ็ด ที่เข้าร่วมโครงการปฏิรูปเกษตรเพื่อชีวิต จำนวน 175 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random Sampling) และเลือกสัมภาษณ์ 15 คน ได้จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Pruposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จำนวน 6 ฉบับ แบ่งเป็นแบบสอบถาม 3 ฉบับ และแบบสัมภาษณ์ 3 ฉบับ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ค่าสหสัมพันธ์อย่างง่าย (Item Total Correlation) และหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยติดต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อทำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีร้อยเอ็ด อุบลราชธานี และยโสธร เพื่อขอความร่วมมือในการวิจัย

2. ผู้วิจัยได้นำหนังสือส่งให้ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุบลราชธานี ยโสธร และร้อยเอ็ด เพื่อขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่าง นำแบบสอบถามเก็บข้อมูลจากวิทยาลัยทั้ง 3 แห่ง และผู้วิจัยได้เก็บคืนแบบสอบถามด้วยตนเอง ทั้งหมด 641 ฉบับ

3. ผู้วิจัยได้เข้าสัมภาษณ์ผู้บริหาร อาจารย์ ชุมชน และนักศึกษา โดยได้รับทราบและนัดหมาย วัน เวลา ในการสัมภาษณ์และเข้าสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจความสมบูรณ์ ถูกต้อง แล้วแยกแบบสอบถามได้ดังนี้ ผู้บริหาร จำนวน 8 ฉบับ อาจารย์ผู้สอน 116 ฉบับ ชุมชน 342 ฉบับ และนักศึกษา 175 ฉบับ รวมทั้งสิ้น 641 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00 แล้วนำไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ ผู้บริหาร จำนวน 3 คน อาจารย์ผู้สอน จำนวน 9 คน ชุมชน จำนวน 15 คน นักศึกษา จำนวน 15 คน พร้อมทั้งขอบันทึกเทป จากนั้นนำข้อมูลที่ได้แบบสัมภาษณ์และถอดเทป จัดเตรียมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กันทุกวัน กล่าวคือหลังจากเก็บข้อมูลเสร็จแล้ว ผู้วิจัยจะกลับมานั่งเขียนบันทึกอย่างละเอียด พร้อมจัดหมวดหมู่และวิเคราะห์ข้อมูลไปด้วย โดยการวิเคราะห์และอุปมัย (Analysis Induction)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ถอดเทปแบบคำต่อคำและวิเคราะห์ผลจากแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามปลายเปิดแบบความเรียง
2. นำแบบสอบถามมาลงรหัส เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย
3. บันทึกข้อมูลแล้ววิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS FOR WINDOWS 9.01 หาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย(Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. บทบาทของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีในการพัฒนาอาชีพในชุมชน โครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต พบว่า

1.1 บทบาทในการให้การศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา

โครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต ช่วยให้บุคลากรเกษตรกรได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงกว่าชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นักศึกษามาจากบุคลากรเกษตรกรจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 94.70 มีการให้ทุนการศึกษานักศึกษา 3 ลักษณะ คือ การให้เรียนฟรีตลอดหลักสูตร พร้อมจัดบ้านพักอาศัยให้อยู่ฟรี การจัดทุนการศึกษาต่างๆ จากมูลนิธิ องค์กรต่างๆ และการให้ทุนทุกคนในการจัดทำโครงการเกษตรเพื่อยังชีพและหารายได้ระหว่างเรียนนักศึกษาที่จบตามหลักสูตรเฉลี่ยร้อยละ 99.10 ออกกลางคัน ร้อยละ 0.90 ศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 86.90 ที่เหลือออกไปประกอบอาชีพด้านการเกษตรร่วมกับผู้ปกครอง เป็นลูกจ้างสถานประกอบการและดำเนินการเอง ร้อยละ 10.10 และอาชีพอื่น ๆ ร้อยละ 3.00 อาชีพที่นักศึกษาสนใจ มากที่สุดคือรับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ลูกจ้างตามสถานประกอบการเรียงตามลำดับ มีเพียงส่วนน้อยที่ต้องการออกไปประกอบอาชีพเกษตรกรจริง ๆ โดยส่วนใหญ่อ้างเหตุผลคล้ายคลึงกันว่าไม่มีทุนดำเนินการ

1.2 บทบาทในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทและปัญหาอาชีพในท้องถิ่น

การศึกษาความต้องการด้านอาชีพของชุมชนมีน้อย จัดการศึกษาตามหลักสูตรระดับ ปวช. เกษตรศาสตร์ ของกรมอาชีวศึกษา นักศึกษาทุกคนต้องเสนอโครงการเกษตรเพื่อยังชีพหารายได้ระหว่างเรียนตามความสนใจ วิทยาลัยมีการนำเอาทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ในลักษณะการเชิญเกษตรกรตัวอย่าง เจ้าของสถานประกอบการ ศิษย์เก่าที่ประสบผลสำเร็จมาเป็นวิทยากร บรรยายพิเศษ การจัดการเรียนการสอนเน้นการฝึกปฏิบัติจริง การฝึกทักษะอาชีพโดยส่งนักศึกษาไปฝึกงานตามฟาร์มต่าง ๆ การปฏิบัติงานอาชีพตามความสนใจ นักศึกษาทุกคนต้องทำโครงการเกษตรเพื่อยังชีพให้ได้ผลผลิต เพื่อเป็นวัตถุดิบในการประกอบอาหารเลี้ยงตนเองภายในหมู่บ้านและเสนอโครงการขอยืมเงินทุนได้คนละ 2,500 บาท/คน/ภาคเรียน เพื่อหารายได้ระหว่างเรียน โดยมีอาจารย์พี่เลี้ยงคอยดูแลให้คำแนะนำ เมื่อสิ้นสุดโครงการต้องส่งเงินคืน โดยไม่ต้องจ่ายดอกเบี้ย ส่วนกำไรเป็นของนักศึกษาทั้งหมด นักศึกษาต้องจัดทำบัญชีรายรับ-จ่าย เป็นการฝึกทักษะการบริหารจัดการ ส่วนการจำหน่ายผลผลิตนักศึกษา ต้องจำหน่ายเองตามโรงอาหารการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต หรือร้านหน้าวิทยาลัยและร้านสหกรณ์หมู่บ้าน ถ้ามีจำนวนมากวิทยาลัยก็ติดต่อพ่อค้ามารับซื้อในวิทยาลัยโดยตรง

1.3 บทบาทในการเตรียมความพร้อมให้ผู้ประกอบการหน้าใหม่

บทบาทการจัดการเรียนการสอน ที่เป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้ประกอบการหน้าใหม่ วิทยาลัยมีการฝึกให้นักศึกษามีการรวมกลุ่มจัดทำธุรกิจขายตรง กลุ่มละ 3-5 คน เพื่อฝึกทักษะการบริหารจัดการ ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ต่อกลุ่ม ความร่วมมือในการแข่งขันด้านการตลาด เช่น กลุ่มเลี้ยงไก่ กลุ่มเลี้ยงสุกร เป็นต้น และมีวิชาชีพต่อเนื่องจากกลุ่มเลี้ยงไก่ เลี้ยงสุกร คือ กลุ่มรับชำแหละ กลุ่มขายไก่สด การแปรรูปไก่ เช่นการอบ อย่างเพื่อจำหน่าย หรือกลุ่มเลี้ยงปลา กลุ่มแปรรูปอาหารจากปลา

การให้ประสบการณ์ตรงนำนักศึกษาไปศึกษาดูงานจากฟาร์มสมบูรณ์แบบ สถานประกอบการที่นักศึกษาสนใจ ทั้งในท้องถิ่นและต่างท้องถิ่นและยังส่งนักศึกษาไปฝึกงานเพื่อพัฒนาทักษะในสถานประกอบการที่สนใจตามสาขาวิชาที่เรียน เช่นสถานี่บำรุงพันธ์สัตว์อุบลราชธานี บริษัทไทยน้ำทิพย์ขอนแก่น สถานี่พืชสวนที่ราบสูง สวนน้ำฝน สวน นงนุช ไร่มลฑิรา ไชยกุล ฟาร์ม เป็นต้น กิจกรรมการเรียนเน้นให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติการบริหารจัดการด้านการตลาด โดยจัดให้นักศึกษาขายสินค้าจากการผลิตตาม โครงการที่นักศึกษาทำขึ้นเพื่อหารายได้ระหว่างเรียน และจัดให้รับผิดชอบในการขายที่ร้านค้าสวัสดิการหน้าวิทยาลัยวันละ 3 คน ที่สำคัญนักศึกษาทุกคนที่เสนอโครงการกู้ยืมเงินเพื่อเป็นอาชีพเสริมหารายได้ระหว่างเรียน นักศึกษาต้องบริหารจัดการเองทั้งหมดตั้งแต่การเสนอ โครงการ การวางแผนการผลิต การวางแผนการตลาด การจำหน่าย การจัดทำบัญชีรายรับ-จ่าย และบันทึกผลการปฏิบัติงาน

2. บทบาทของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีในการพัฒนาอาชีพในชุมชน โครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้น พบว่า

2.1 บทบาทในการเตรียมความพร้อมให้ผู้ประกอบการหน้าใหม่

ผู้เข้ารับการอบรมมาจาก 4 ส่วน คือ 1) เกษตรกรในหมู่บ้านปกติและหมู่บ้าน อพป. ที่ประกอบอาชีพ ทำไร่ ทำนา ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 89.32 2) ข้าราชการจากหน่วยงานต่าง ๆ 3) นักเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ร้อยละ 3.59 4) ประชาชนผู้สนใจทั่วไป ร้อยละ 2.97 การประชาสัมพันธ์ของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี จะประชาสัมพันธ์ไปยัง อบต. เกษตรอำเภอ หน่วยงานทางราชการต่าง ๆ ในการฝึกอบรมพร้อมทั้งแนบใบประสงค์ที่จะเข้ารับการอบรมนอกเหนือจากที่วิทยาลัยกำหนด เพื่ออบรมเพิ่มเติม รูปแบบการอบรม ดำเนินการอบรมตามหลักสูตรที่ประชาสัมพันธ์และแจ้งไปยังเกษตรกร หน่วยงานต่างๆ เกษตรกรที่เข้ารับการอบรมแบบรวมกลุ่มจะประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพมากกว่าการเข้ารับการอบรมแบบคนเดียว หรือกลุ่มย่อยละ 2-3 คน วิทยากรที่ให้การอบรมส่วนใหญ่จะเป็นครู อาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละเรื่องที่จัดอบรม หรือใช้คนงานที่ผ่านการอบรมและปฏิบัติจริงเป็นผู้ช่วย มีการเชิญวิทยากรภายนอก

มาบ้างแต่ก็ไม่บ่อย การฝึกอบรมวิชาชีพให้กับเกษตรกรผู้สนใจทั่วไปเพื่อการเตรียมความพร้อมให้ ผู้ประกอบการหน้าใหม่ จะดำเนินการจริงจังในกรณีที่เกษตรกรมีการรวมกลุ่มและเข้าอบรมอย่างต่อเนื่องทุกปี ส่วนเกษตรกรรายย่อยก็จะอบรมให้เพื่อนำความรู้ไปประกอบอาชีพเสริมในครัวเรือน หรือหากเกษตรกรสนใจและมีความต้องการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอาชีพดังกล่าว วิทยาลัยจะจำแนก เป็น 2 กลุ่ม คือ เกษตรกรที่ดำเนินการอยู่แล้วอยากอบรมในขั้นที่สูงขึ้นและเกษตรกรที่ต้องการจะ ได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น วิทยาลัยต้องพิจารณาภูมิหลังและประเมินความเหมาะสมของพื้นที่ ความพร้อมและศักยภาพบุคคลไปด้วยว่ามีความพร้อมที่จะประกอบการได้หรือไม่ จะเริ่มแยกผู้ที่มี ศักยภาพพอที่จะประกอบการเองได้จากนั้นก็เริ่มฝึกอบรมให้เป็นกลุ่มสำหรับกลุ่มที่มีความพร้อมดัง กล่าว วิทยากรก็จะออกไปดูพื้นที่ที่มีขนาดเหมาะสมหรือไม่ และเริ่มอบรมให้โดยใช้การปฏิบัติจริง จนเกิดการรวมกลุ่มที่สมบูรณ์ จนถึงขั้นการประกอบการเอง ซึ่งเกษตรกรเหล่านั้นก็ประกอบกิจการ เองที่สถานที่ประกอบการของตน โดยมีผู้ประสานงานระหว่างกลุ่มผู้สนใจกับวิทยากรในวิทยาลัย เกษตรและเทคโนโลยี ซึ่งเป็นสมาชิก อบต.

การบริหารจัดการ การจัดตั้งร้านค้าวิทยาลัยเป็นเพียงผู้คอยให้คำแนะนำให้ความรู้ และหลักการ โดยทั่วไป ส่วนรายละเอียดถึงขั้นฝึกทักษะและการปฏิบัติจริงจะช่วยเฉพาะกลุ่มอาชีพ ที่มีการรวมกลุ่มกันอย่างจริงจัง แต่ไม่ได้รับรู้ถึงผลกำไรว่ามากน้อยแค่ไหน และการจัดตั้งร้านค้า ของชุมชนร่วมกับวิทยาลัยยังไม่มี การดำเนินการ ถ้าชุมชนขอความร่วมมือวิทยาลัยก็ให้คำแนะนำ ในส่วนของวิทยากรที่จะออกไปติดตามช่วยเหลือก็มีบ้าง แต่น้อย เพราะวิทยากรต้องทำหน้าที่สอน นักศึกษาในวิทยาลัยอีกภารกิจหนึ่ง สำหรับการหาตลาดรองรับเกษตรกรต้องหาตลาดในการ จำหน่ายเองในท้องถิ่น

2.2 บทบาทในการพัฒนาผู้ประกอบการอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับปัญหาจริง

การสำรวจความต้องการของเกษตรกรและผู้ประกอบการ การดำเนินการลักษณะ เชิงรุกมีน้อยมาก ขั้นตอนของการศึกษาความต้องการของชุมชนนี้มีหลายวิธีและหลายหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้ 1) สงแบบสำรวจความต้องการของเกษตรกรและประชาชนในวิชาชีพที่ตนเอง สนใจทั่วจังหวัด 2) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดส่งข้อมูลครัวเรือนที่มีต่ำกว่าเกณฑ์ (20,000 บาท/ ปี/คน) เพื่อให้วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีได้จัดฝึกอบรมวิชาชีพให้ตามความสนใจของชุมชน และตามความเหมาะสมของทรัพยากรธรรมชาติ 3) เกษตรอำเภอส่งหลักสูตรที่เกษตรกรสนใจเพื่อ ขอเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพ

การฝึกอบรมให้กับเกษตรกรและผู้สนใจในกลุ่มที่ดำเนินการอยู่แล้วเพื่อพัฒนาให้ คืบดียิ่งขึ้นนั้น จะดำเนินการอบรมเฉพาะกลุ่มที่จะดำเนินการอย่างจริงจัง การสำรวจความต้องการของ ชุมชนจะออกไปในลักษณะสุ่มดูพื้นที่ว่ากลุ่มเป้าหมายแต่ละแห่งที่ส่งหนังสือมาเพื่อขอเข้ารับการ อบรมนั้นมีความเหมาะสม และมีความพร้อมที่จะอบรมตามหลักสูตรดังกล่าวหรือไม่ และหากไม่

พร้อมต้องปรับปรุงในส่วนไหน จากนั้นก็เริ่มดำเนินการอบรมให้กลุ่มเป้าหมายดังกล่าว โดยการปฏิบัติจริง ให้ลงมือปฏิบัติในพื้นที่ของตนเองเลย โดยฝึกปฏิบัติจริงร้อยละ 80 วิชาการร้อยละ 20

การบริหารจัดการหลักสูตร วิทยาลัยจะกำหนดหลักสูตรเองว่าจะอบรมเรื่องอะไร โดยคำนึงถึงความพร้อมด้านวิทยากร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ เกษตรเกษตร ไม่มีส่วนร่วมในเรื่องนี้โดยตรง แต่จะมีส่วนในการให้ข้อมูลว่าสนใจพัฒนาตนเองในเรื่องใดจากการสมัครเข้ารับการอบรม การฝึกอบรมมีการให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการบ้างแต่ไม่ได้ลงลึกถึงขั้นปฏิบัติ การ โดยให้ความรู้เรื่องการได้มาซึ่งกำไรนั้นต้องดำเนินการอย่างไร และผลกระทบที่ทำให้เกิดการขาดทุนมีประเด็นใดบ้าง พร้อมทั้งบอกถึงวิธีการป้องกันปัญหาที่เกิดกับการบริหารจัดการการพาผู้เข้ารับการฝึกอบรมไปทัศนศึกษานอกสถานที่นั้น ไม่ได้ดำเนินการเพราะสถานประกอบการในวิทยาลัยก็มีความพร้อมในการฝึกอบรมอยู่แล้ว

2. ความคาดหวังของชุมชนและนักศึกษาต่อบทบาทของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีในการพัฒนาอาชีพในชุมชน

2.1 ให้วิทยาลัยออกสำรวจหรือศึกษาความต้องการจำเป็นของชุมชนให้ครอบคลุมและถ่วงถึง ไม่เพียงประชาสัมพันธ์ไปตามหน่วยงานหรือผู้นำบางกลุ่มเท่านั้น เช่น เกษตรกรต้องการพัฒนาอาชีพในเรื่องใด นักเรียนต้องการศึกษาต่อด้านใด มีปัญหา อุปสรรคอะไรต่อการเรียนหรือไม่ เมื่อได้ข้อมูลแล้วค่อยกำหนดหลักสูตรการอบรมและวางแผนดำเนินงาน

2.2 การจัดทำหลักสูตร หลักสูตรการศึกษาปฏิรูปเกษตรเพื่อชีวิต ควรให้ความสำคัญนักศึกษาโดยสอบถามความคิดเห็นและให้ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรด้วย และหลักสูตรควรมีการยืดหยุ่นเพื่อสนองศักยภาพและความต้องการของนักศึกษา ส่วนหลักสูตรการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้น ควรจัดหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และควรให้ชุมชนที่เป็นตัวแทนกลุ่มเกษตรกรจริงๆ มีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรการอบรม หลักสูตรการอบรมต้องสอดคล้องความรู้ด้านการบริหารจัดการ ด้านการตลาด และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.3 การประชาสัมพันธ์ โครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิตควรมีการประชาสัมพันธ์ผลงานของวิทยาลัยและผลงานของนักศึกษาต่อชุมชนอย่างกว้างขวางเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ชุมชนและนักศึกษาจะช่วยให้ประชาชนสนใจภาคเกษตรกรรมมากขึ้น ส่วนโครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้น วิทยาลัยควรประกาศหรือประชาสัมพันธ์หลักสูตรที่จัดอบรมให้ถ่วงถึงและควรเป็นหลักสูตรแบบครบวงจร โดยน่าจะออกประกาศตามพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย

2.4 การเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่และเครื่องมือต่าง ๆ วิทยาลัยควรเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์สำหรับฝึกให้เพียงพอแก่นักศึกษาและผู้เข้ารับการอบรม จัดเตรียมบ้านพักสำหรับนักศึกษาและผู้เข้ารับการอบรม สนับสนุนงบประมาณสำหรับประกอบอาชีพ

2.5 การดำเนินจัดการเรียนการสอนและการอบรม โครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต ควรเน้นการฝึกวิชาชีพที่นักศึกษาสนใจและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด สนับสนุนทุนสำหรับฝึกอาชีพและสร้างรายได้ระหว่างเรียน ควรเลือกครูที่เลี้ยงที่มีจิตวิทยาในการปกครอง ใจดี และเป็นผู้นำด้านอาชีพ ส่วนโครงการเกษตรกรรมระยะสั้น ควรจัดวิทยากรหรือผู้ช่วยวิทยากร ประทับอยู่กับผู้เข้ารับการอบรมเป็นการแนะนำรายบุคคล จัดสื่อ วัสดุให้เพียงพอและเป็นที่ยิ่งในการฝึกทักษะ ที่สำคัญควรจัดตลาดนัดแรงงานและอาชีพเพื่อรองรับผลผลิตจากเกษตรกรให้มีแหล่งแลกเปลี่ยนสินค้า ควรมีการจัดการอาชีพในวิทยาลัยแบบครบวงจรเพื่อเป็นตัวอย่าง

2.6 ให้วิทยากรออกติดตามผลเกษตรกรที่เข้ารับการอบรมหลังสิ้นสุดการอบรม เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ ให้ครู/อาจารย์เป็นที่เลี้ยงกลุ่มเกษตรกรหลังจากการอบรมเสร็จสิ้นเพื่อประเมินผลงานและใช้เป็นข้อมูลปรับปรุงวิธีการอบรมในการอบรมซ้ำ ให้มีวิทยากรจากวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีติดตามผลการนำความรู้ ไปใช้ในการประกอบอาชีพ หลังการฝึกอบรมเป็นระยะ ๆ โดยจัดเป็นวิทยากรประจำกลุ่มเกษตรกร หรือวิทยากรประจำชุมชน โดยมีงบประมาณจัดสรรให้วิทยากรดังกล่าว จะทำให้เกษตรกรที่เข้ารับการอบรมสามารถสร้างเสริมอาชีพ และพัฒนาอาชีพได้อย่างต่อเนื่อง

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาอาชีพในชุมชน

3.1 ปัญหาและข้อเสนอแนะตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู อาจารย์

3.1.1 การสำรวจความต้องการระหว่างหน่วยงานมีระเบียบมากทำให้ล่าช้า การสำรวจเกษตรกรโดยตรงจะต้องใช้งบประมาณ และเวลายาวนาน

3.1.2 การจัดทำหลักสูตรทำอย่างเร่งด่วนตามนโยบายฝ่ายบริหาร ทำให้การจัดทำหลักสูตรไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

3.1.3 งบประมาณมีจำกัด และวัสดุอุปกรณ์ขาดบางรายการ งบประมาณในการซ่อมแซมล่าช้า บางที่จะต้องใช้งบประมาณจากส่วนอื่น

3.1.4 ค่าตอบแทนวิทยากรและเงินอุดหนุนเกษตรกรที่เข้ารับการอบรมค่อนข้างต่ำ

3.1.5 อาจารย์ที่เป็นวิทยากรวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้นบางคนมีชั่วโมงสอนมาก ชั่วโมงสอนของวิทยากรซ้อนกับการเรียนในห้องเรียน

3.1.6 ขาดงบประมาณ และยานพาหนะในการออกติดตามประเมินผลหลังอบรม ครูอาจารย์มีภาระงานมาก ไม่มีเวลาประเมินผล ผู้ปฏิบัติขาดขวัญกำลังใจ เพราะระบบบริหารไม่ค่อยให้ความสำคัญกับ เน้นฝึกอบรม

3.1.7 นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการปฏิรูปเกษตรเพื่อชีวิตยังขาดประสบการณ์ในการศึกษาดูงานจากสถานประกอบการโดยตรง

3.2 ปัญหาและข้อเสนอแนะตามความคิดเห็นของนักศึกษา

3.2.1 การประชาสัมพันธ์โครงการปฏิรูปเกษตรเพื่อชีวิตล่าช้า

3.2.2 นักศึกษาบางกลุ่ม ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ เนื่องจากยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการเท่าที่ควร และไม่เข้าใจบทบาทของตนเอง ในการอยู่ร่วมในหมู่บ้าน

3.2.3 การสร้างอาชีพขณะทำโครงการยังขาดการสนับสนุนจากสถานประกอบการ

3.2.4 นักศึกษานำความรู้ไปประกอบอาชีพมีน้อย เพราะส่วนใหญ่ศึกษาต่อสูงขึ้น

3.2.5 งบประมาณจัดสรรให้ดำเนินการตามโครงการค่อนข้างน้อย

3.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะตามความคิดเห็นของชุมชน

3.3.1 การวางแผนปฏิบัติงาน โดยให้ชุมชนร่วมแสดงความคิดเห็นน้อย

3.3.2 จำนวนวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอกับจำนวนเกษตรกรที่เข้ารับการอบรม

3.3.3 กลุ่มเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลไม่ค่อยได้รับข่าวสารการจัดอบรม

3.3.4 การติดตามและประเมินผลหลังจากสิ้นสุดการอบรมน้อย วิทยากรไม่มีเวลา

ปัญหาและข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์ชุมชน การประชาสัมพันธ์โครงการฝึกอบรมให้กับเกษตรกรนั้นเกษตรกรบางพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลจะไม่ได้รับทราบข่าวสาร ดังนั้น วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีควรออกสำรวจพื้นที่ก่อนว่าแต่ละหมู่บ้านมีความต้องการหรือมีความพร้อมในเรื่องใดก่อนกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรม ให้นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ โดยจัดตั้งเป็นศูนย์สาธิตและมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง “ควรจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมที่มีขีดความสามารถ และความพร้อมที่จะจัดฝึกอบรมให้ตรงกับความต้องการของชุมชนและพัฒนารูปแบบฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพ ระดมบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถทั้งภาครัฐ เอกชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้าร่วมมือกัน โดยใช้วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเป็นศูนย์กลาง” (ผู้ใหญ่บ้านตำบลลุมพุก : 7/12/2545)

วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ควรเป็นแบบอย่างการนำร่อง อาชีพทางด้านเกษตรที่ประสบความสำเร็จ เพื่อให้ชุมชนในท้องถิ่นดูเป็นแบบอย่างและปฏิบัติตามได้ ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนชุมชนในท้องถิ่น และควรรวบรวมข้อมูลการประกอบอาชีพด้านการเกษตรควบคู่กับข้อมูลด้านการตลาดให้เป็นปัจจุบัน ได้บริการชุมชนเพื่อวางแผนในการพัฒนาอาชีพ การผลิตและจำหน่ายให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องเน้นการพัฒนาอาชีพตามความต้องการของตลาด และจะต้องมีการจัดการด้านการตลาดระยะยาวและต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมการฝึกอบรม วิทยาลัยต้องพยายามเลือกสรรผลิตภัณฑ์จากชุมชนที่ช่วยกันผลิต เพื่อจำหน่าย โดยวิเคราะห์ถึงวัตถุประสงค์ในชุมชน แรงงาน และกรรมวิธีการผลิตเป็นสำคัญ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยบทบาทของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีในการพัฒนาอาชีพในชุมชน พบประเด็นที่ควรอภิปรายผล ดังนี้

๒) บทบาทของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีในการขยายโอกาสการศึกษาและพัฒนาอาชีพในชุมชน ในการดำเนินงานตามนโยบาย ปี พ.ศ. 2537 กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้จัดตั้งวิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยเกษตรกรรม วิทยาลัยพลศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ ซึ่งนอกจากวิทยาลัยดังกล่าวจะรับนักเรียน นักศึกษา ในสาขาเฉพาะทางแล้ว ให้ดำเนินการในบทบาทของวิทยาลัยชุมชนอีกบทบาทหนึ่งด้วย โดยให้เปิดรับนักเรียน นักศึกษา ในสาขาวิชาอื่นที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นได้ด้วย ทั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อรองรับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาอันเนื่องมาจากโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและภูมิภาค ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เป็นศูนย์ให้บริการทางการศึกษา และอาชีพแก่ประชาชนในท้องถิ่นด้วย (กองแผนงาน, 2537) กรมอาชีวศึกษาดำเนินงานเพื่อสนองนโยบายดังกล่าวโดยจัดให้มีโครงการสำคัญนอกเหนือจากหลักสูตรปกติ 2 โครงการ คือ โครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิตและ โครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้น โดยให้วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีดำเนินการในเรื่องนี้เพื่อเป็นการเร่งรัดพัฒนาชนบทตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549)

ในแง่ของการดำเนินการตามบทบาทของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ในการพัฒนาอาชีพตามปรัชญาการเป็นวิทยาลัยชุมชนอาจกล่าวได้ว่า โครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต บรรลุเป้าหมายในเรื่องนี้พอสมควร โดยนักเรียนที่เข้าศึกษาต่อใน โครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต ส่วนใหญ่จบจากโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ร้อยละ 79.30 ซึ่งเป็นบุตรเกษตรกรที่ด้อยโอกาส เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ที่ต้องการให้โครงการนี้เปิดโอกาสให้บุตรหลานเกษตรกรผู้ด้อยโอกาสในชนบทและนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัด และจังหวัดใกล้เคียงได้เข้าเรียนวิชาชีพการเกษตรในโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

นอกจากนี้ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยียังมีการส่งครู อาจารย์แนะแนว ออกแนะแนว และชี้แจงไปตามโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทั้งภายในจังหวัด จังหวัดใกล้เคียงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการแนะแนวจะประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดเงินอุดหนุนให้ทำโครงการเกษตรเพื่อการยังชีพ ปีละ 5,000 บาท ต่อคน โดยนักศึกษาสามารถสร้างอาชีพและหารายได้ระหว่างเรียนได้ ซึ่งการแนะแนวดังกล่าวมีผลช่วยให้กลุ่มเป้าหมายที่ขาดโอกาสในการศึกษาต่อมีโอกาสเข้ามาศึกษาต่อ โดยเฉพาะนักเรียนที่เป็น

บุตรเกษตรกรที่เดิมอาจไม่ต้องการศึกษาต่อด้วยเหตุผลที่ต้องการออกไปช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัว

ในการดำเนินงานจัดการเรียนการสอนตามโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยียังมีการจัดบ้านพักให้นักศึกษาตามโครงการ โดยให้พักอาศัยเป็นหมู่บ้านละ 200 คน มี 25 หลัง อยู่ได้หลังละ 8 คน มีการเลือกผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้านฝ่ายต่างๆ จากนักศึกษาและจำลองความเป็นอยู่คล้ายสถานการณ์จริงของหมู่บ้านในท้องถิ่น ให้นักศึกษาได้ทำโครงการตลอดการศึกษาเป็นโครงการเกษตรเพื่อการยังชีพและทำโครงการเกษตรเพื่อหารายได้ระหว่างเรียน โดยมีการจัดครู อาจารย์ เป็นพี่เลี้ยงเพื่อดูแลนักศึกษาขณะทำโครงการและอยู่บ้านพัก ดังนั้น นอกจากการให้โอกาสแก่เด็กที่ยากจนแล้ววิทยาลัยยังพยายามเอาใจใส่ให้คำแนะนำ ปรึกษา รวมทั้งดูแลในด้านการเรียนอย่างใกล้ชิดด้วย ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่ดีเนื่องจาก นักเรียนส่วนใหญ่อยู่ระหว่างวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กสู่วัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่มีความอยากรู้ อยากเห็น อยากลอง หากปล่อยให้เด็กเรียนมาอยู่ร่วมกัน โดยไม่มีครูมาอยู่ใกล้ชิดแล้ว การพัฒนานักเรียนเหล่านี้ให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพของประเทศชาติได้เป็นเรื่องยาก

อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงครู อาจารย์มีภาระการจัดการเรียนการสอนมาก การดูแลให้ความช่วยเหลือเด็กนักเรียนจึงยังไม่ทั่วถึง และมีข้อจำกัดบ้างเช่นการที่มีนักศึกษาจำนวนมากและมาจากสภาพครอบครัวที่ต่างกัน ครู อาจารย์จึง ไม่มีเวลาพอที่จะศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล นอกจากนี้ครูบางท่านยังขาดการใช้จิตวิทยาในการปกครองเด็ก พฤติกรรมของนักศึกษาบางส่วนจึงยังไม่ได้รับการแก้ไขและพัฒนา เมื่อครู อาจารย์มีเวลาน้อยจึงมุ่งส่งเสริมเพียงด้านการเรียนและด้านอาชีพเป็นหลัก จากการสัมภาษณ์นักศึกษาจึงพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการให้ครู อาจารย์จัดกิจกรรมนันทนาการ ส่งเสริมให้นักศึกษาเล่นดนตรี กีฬา เพื่อเป็นการผ่อนคลายและสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีมากยิ่งขึ้น

2. ความพยายามในการดำเนินการตามบทบาทจัดกระบวนการเรียนรู้ปฏิบัติ ในโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต วิทยาลัยจะเน้นการปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ โดยจัดสถานการณ์ให้นักเรียน ได้เรียนรู้ พัฒนาทักษะ สร้างความรู้ด้วยตนเองจดบันทึกการจัดทำรายงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชารายงานการปฏิบัติงานประจำวันการจัดทำโครงการงานเสนอ การจัดทำแผนงานโครงการ การจัดแผนปฏิบัติการการศึกษา การเรียนด้วยตนเองจากสื่อ การเรียน จากใบงาน ใบความรู้ และการเรียนจะเน้นการบูรณาการความรู้มาสู่การปฏิบัติจริง เน้นให้นักศึกษารู้จักทำเป็น ค้ำขายเป็นจัดการเป็น การวัดความหน้าในการเรียนของนักเรียนจะไม่เน้นที่การสอบข้อเขียน แต่จะเน้นที่ผลของความก้าวหน้าในการทำงานหรือทำโครงการฝึกอาชีพของนักเรียน ตลอดจนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พฤติกรรมที่พัฒนาขึ้นในด้านสังคม ความมีวินัย ความตรงต่อเวลา ความเป็นประชาธิปไตย ความเป็นผู้นำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะได้รับการบันทึกและเก็บรวบรวมไว้ในแฟ้มบุคคล (portfolio) ของนักเรียนทุกคนที่ครูพี่เลี้ยงจะเป็นผู้ดูแลใกล้ชิด ซึ่งนับเป็นความพยายามที่ดีและสอดคล้องกับแนว

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 22 ที่กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

นอกจากนี้วิสัยทัศน์ของผู้บริหารก็ดูจะมีความสำคัญในการช่วยผลักดันการจัดการเรียนการสอนให้ทันสมัย สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา คำกล่าวของผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีท่านหนึ่งที่ว่า “โครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิตเป็นการพัฒนาอาชีพ แผนการจัดการเรียนการสอนและทำโครงการสามารถนำความรู้ไปใช้ในการสร้างงาน สร้างรายได้ระหว่างเรียน เพราะสาระที่เรียนและทำโครงการส่วนใหญ่ตรงกับความต้องการของนักศึกษาเพราะมีทั้งวิชาเรียนเลือกและวิชาเรียนเสรี ถือเป็น โครงการที่ทำให้บุคลากรเกษตรกรเห็นความสำคัญของภาคเกษตรกร ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทย ได้มุ่งเน้นพัฒนาด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม การสนับสนุนการลงทุนด้านอุตสาหกรรมมีค่อนข้างมาก จึงทำให้ตลาดแรงงานมีความต้องการช่างฝีมือในภาคอุตสาหกรรมมากขึ้นด้วย ในขณะเดียวกันแม้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ภาคเกษตรกรรมต้องไปพัฒนาภาคอุตสาหกรรม แต่ภาคเกษตรกรรมซึ่งต้องอาศัยรายได้จากการส่งออกมีขีดจำกัดและการแข่งขันในสังคมโลกสูง องค์การเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศและองค์การสากลระดับ โลกมีอิทธิพลต่อการส่งออกสินค้าด้านการเกษตรมากขึ้น ทำให้การพัฒนาภาคเกษตรมีข้อจำกัด จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาและยกระดับการศึกษาให้แก่บุคลากรเกษตรกร ประชาชนให้ผลิตสินค้าได้มาตรฐาน คุณภาพสูงขึ้น ”

ในส่วนของกรอบมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้นให้แก่เกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่และเขตบริการใกล้เคียงเพื่อให้เกษตรกรสามารถยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ โดยการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรและการจัดการให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมตามสภาพในแต่ละท้องถิ่น การอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้นในแต่ละแห่งวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีได้จัดให้มีการสร้างอาชีพระหว่างอบรมไปด้วย โดยให้ผู้เข้ารับอบรมปฏิบัติจริง และมีการรวมกลุ่มอาชีพกัน สอดคล้องกับความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้สอนท่านหนึ่งที่ว่า “วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีโสธร ร่วมกับบ้านนิคมอำเภอป่าดัว จังหวัดยโสธร ก่อตั้งกลุ่มผู้เลี้ยงปลา โดย อบต.นิคม เป็นศูนย์กลาง และมีสถานประกอบการอยู่ที่หมู่บ้านนิคม เป็นกลุ่มที่ก่อตั้งมาประมาณ 3 ปี และเข้ารับการอบรมทุก ๆ ปีจนสามารถสร้างเป็นอาชีพได้” ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาแนวคิดและขั้นตอนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนที่ว่ารูปแบบการเรียนรู้ของชุมชน คือการรวมคน เป็นองค์กรชุมชน ร่วมคิดเพื่อสร้างพลังความคิด ร่วมจัดการ เพื่อรวมพลังการจัดการ ร่วมสรุปบทเรียน เพื่อพลังภูมิปัญญาและร่วมรับผลการกระทำ เพื่อสร้างพลังปิติ (คณะอนุกรรมการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน กระทรวงศึกษาธิการ, 2543:6-8) นอกจากนี้วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุบลราชธานียังมีโครงการฝึกอาชีพระยะสั้น ประชาชนชายแดน ไทย – ลาว และ ไทย – กัมพูชา ซึ่งเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2521 แต่บทบาทที่ดำเนินการดังกล่าวยังไม่มียข้อมูลเชิงคุณภาพที่ชัดเจนที่บ่งชี้ว่า

เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการนำวิชาชีพจากการอบรมไปใช้ แต่ก็มีบางส่วนที่ให้สัมภาษณ์ว่าวิชาชีพที่อบรมไปแล้วช่วยลดค่าใช้จ่ายในครอบครัวได้ระดับหนึ่ง และยังสามารถเปลี่ยนเจตคติของชุมชนให้หันมาสนใจอาชีพด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น ถือเป็นส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเลี้ยงและเลี้ยงเห็นคุณค่าของวิชาชีพเกษตรกรรม ว่ามิใช่อาชีพที่ต่ำต้อย

หากมองโดยรวมจึงอาจกล่าวได้ว่า การดำเนินงานตามโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต และการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้น ในบทบาทที่เป็นจริงของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีทั้ง 3 แห่ง สอดคล้องกับหลักการนโยบายกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (กองวิทยาลัยเกษตรกรรม, 2538) ที่กำหนดจุดหมายสำคัญไว้ 4 ด้าน คือ 1) เพื่อพัฒนาบุคลากรเกษตรกรและชาวชนบทที่ขาด โอกาสทางการศึกษา 2) เพื่อพัฒนาผู้ผลิตทางการเกษตรให้มีประสิทธิภาพ 3) เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนในชนบทให้มีการศึกษาสูงขึ้น 4) เพื่อแก้ปัญหาความยากจนของเกษตรกร

3) อุปสรรคของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีที่ไม่สามารถดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์หรือไม่เป็นไปตามบทบาทที่หลายฝ่ายคาดหวังซึ่งสอดคล้องกันทั้ง 3 จังหวัด คือ การจัดตลาดนัดแรงงานและอาชีพแก่ชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นางลักษณีย์ สังข์คำ (2539 : 108) ที่พบว่าบทบาทที่เป็นจริงของวิทยาลัยในการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มคนที่เป็เป้าหมาย เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และการจัดตลาดนัดแรงงานและอาชีพแก่ชุมชนยังอยู่ในเกณฑ์น้อย ซึ่งที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าครู อาจารย์ มีบทบาทในการสอนเป็นหน้าที่หลัก การให้ความสำคัญในเรื่องนี้จึงมีน้อย ครูอาจารย์ต่างให้เหตุผลว่า ไม่มีเวลาเพราะต้องทำการสอนเป็นส่วนใหญ่ และเมื่อพิจารณาผลที่เกี่ยวข้องกับผู้รับบริการ คือนักศึกษาและชุมชนต่างสรุปไว้ตรงกันว่า การจัดตลาดนัดแรงงานและอาชีพแก่ชุมชน มีการดำเนินการด้านนี้มีน้อยมาก ซึ่งเป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้การพัฒนาอาชีพเพื่อยกระดับชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนภาคเกษตรกรให้สูงขึ้นยังมีอุปสรรคอยู่พอสมควร

ตัวชี้บ่งที่สำคัญของปัญหานี้ คือ แม้หลายฝ่าย เช่น เกษตรอำเภอ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน พยายามส่งเสริมให้เกษตรกรพัฒนาอาชีพทั้งการให้ทุนในการอบรม การแนะนำด้านการเกษตร จนหลายกลุ่มสามารถสร้างและผลิตผลด้านการเกษตรได้ตรงตามเป้าหมายถ้าสามารถนำผลิตผลนั้นจำหน่ายในราคาตลาดหรือใกล้เคียงก็จะช่วยเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรได้แน่นอน แต่ในความเป็นจริงผลิตผลจากเกษตรกรทั้งเป็นกลุ่มและรายย่อยกลับไม่มีตลาดรองรับทำให้ประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดทุน ทั้งในแง่ของเงินทุนและเวลา เกษตรกรรายหนึ่งที่เป็นผู้นำกลุ่มเกษตรกรในอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธรระบุว่า หลังจากเกษตรกรได้รับทุนสนับสนุนจากโครงการพักหนี้เข้ารับการอบรมวิชาชีพจากวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีแล้วออกมาทำธุรกิจชุมชนโดยการเลี้ยงปลาจุก ปลูกผักสวนครัว เมื่อได้ผลผลิตมานำไปจำหน่ายสินค้าพวกนี้จะมีราคาต่ำกว่าราคาปกติถึง 3 เท่า อย่างไรก็ตามปัญหาดังกล่าวน่าจะมาจากสาเหตุอื่น ๆ อีกหลายประการ เช่น รูปแบบวิถีชีวิตของชุมชนเองส่วนใหญ่ชอบทำตามแบบหรือลัทธิเอาอย่าง ทำอะไรก็ทำด้วยกัน เช่น เลี้ยงปลาก็เลี้ยง

ด้วยกันผลผลิตที่ได้จึงมีจำนวนมากกว่าตลาดที่รองรับจึงไม่สามารถกำหนดราคาผลผลิตได้ กอปรกับเกษตรกรเองก็ขาดทักษะในเรื่องการตลาดค่อนข้างมากอีกด้วย

ปัญหาอีกส่วนหนึ่งมาจากการที่ครูอาจารย์เองก็มีความรู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนหรือทฤษฎี มากกว่าประสบการณ์ตรง ซึ่งการดำเนินการเชิงธุรกิจเช่นนี้ให้เกิดประสิทธิภาพอาจต้องอาศัยการพัฒนาทั้งครู อาจารย์และชุมชนอีกระดับหนึ่ง มิฉะนั้นแล้วความพยายามของวิทยาลัยอาจจบลงอย่างที่ก้านันทานหนึ่งกล่าวว่า “ถึงวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีจะจัดอบรมอาชีพให้นักศึกษาและเกษตรกรในเขตบริการจนสามารถมีความรู้ทักษะในการประกอบอาชีพด้านนั้นก็ตาม แต่สุดท้ายก็จบลงที่ตลาดรองรับผลผลิตไม่ได้” ทั้งนี้ บทบาทเดิมเป็นสถานศึกษาที่ผลิตนักศึกษาด้านการเกษตร ครู อาจารย์ส่วนใหญ่มีพื้นฐานด้านการสอน ประสบการณ์ด้านอาชีพโดยตรงค่อนข้างน้อย ค่านิยมของครู อาจารย์ที่มีต่อตนเองและอาชีพส่วนใหญ่ก็เข้าใจบทบาทของตนเองว่า หน้าที่หลักคือการสอนนักศึกษาให้จบหลักสูตร ความใส่ใจในการพัฒนาอาชีพในชุมชนจึงอาจมีน้อยกว่าหน้าที่หลักคือการสอนการประกอบอาชีพ ข้อจำกัดดังกล่าวยังอาจส่งผลต่อการจัดหลักสูตรการอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้นสำหรับชุมชนที่ยังไม่ตรงกับความต้องการและสภาพปัญหาที่ประสบอยู่ของเกษตรกร ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาอีกด้วย ดังนั้น บทบาทที่ควรจะเป็นคือการส่ง ครู—อาจารย์ ออกสำรวจชุมชนในพื้นที่ที่มีเกษตรกรสนใจเข้ารับการอบรมแล้วค่อยจัดหลักสูตรอบรมเกี่ยวกับอาชีพเสริมหลังฤดูทำนาให้เหมาะกับสภาพพื้นที่ และความต้องการของชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลในการจัดทำหลักสูตรด้วย

ปัญหาอีกส่วนหนึ่งมาจากความพร้อมด้านวิทยากร ด้านวัสดุ อุปกรณ์ของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการเปิดหลักสูตรการอบรม ดังนั้น หลักสูตรที่จัดบางส่วนจึงไม่ตรงกับความต้องการของชุมชน กอปรกับวิชาชีพเกษตรกรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับทักษะอาชีพ เมื่ออุปกรณ์เครื่องมือมีไม่เพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการอบรมการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดทักษะจึงไม่ค่อยได้ผล

ข้อจำกัดประการสุดท้ายคือ การติดตามตามผลการนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ หลังการฝึกอบรมเป็นระยะ ๆ ซึ่งบทบาทที่เป็นจริงของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีมีการดำเนินการในเรื่องนี้ค่อนข้างน้อย ในขณะที่ชุมชนมีความคาดหวังในเรื่องนี้มาก กล่าวคือชุมชนต้องการให้จัดเป็นวิทยากรประจำกลุ่มเกษตรกรหรือวิทยากรประจำชุมชน โดยมีงบประมาณจัดสรรให้วิทยากร สามารถติดตามให้คำแนะนำ ช่วยเหลือเกษตรกรได้อย่างต่อเนื่องและทั่วถึง ซึ่งเกษตรกรที่รวมกลุ่มกันขึ้นนั้นส่วนใหญ่มาจากพื้นฐานความตั้งใจจริงในการทำงาน พร้อมทั้งจะรับคำแนะนำและง่ายต่อการส่งเสริมสนับสนุน การพบกับข้อจำกัดในการติดตามให้ความช่วยเหลือเกษตรกรจึงเป็นเรื่องน่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง

4) การประสานร่วมมือกับหน่วยงานอื่น นับว่ามีความพยายามไปมากพอสมควร โดยในการดำเนินงานพัฒนาอาชีพในชุมชน ที่เห็นเด่นชัด คือ โครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต มีการประสานงานกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในการจัดหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นให้นักเรียนและสถานศึกษาโดยวิทยาลัยสนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดการอบรม ซึ่งสถานศึกษาส่วนหนึ่งให้ความสนใจและนำนักเรียน ครูเข้ารับการอบรม และนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งนับว่าสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ที่เน้นให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หรือท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่วนในโครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้นนั้นก็ได้มีการประสานกับกรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ ในการจัดเงินทุนรายละ 3,000 บาทให้แก่เกษตรกรที่ขอพักหนี้จากธนาคารให้เข้ารับการอบรมหลักสูตรวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้นเพื่อนำความรู้ประสบการณ์มาใช้ในการประกอบอาชีพหรือเพิ่มรายได้ นอกจากนี้ในส่วนกรมการศึกษานอกโรงเรียนและหน่วยงานอื่นก็มีการนำนักศึกษา เกษตรกรมาเข้ารับการอบรมตามหลักสูตรที่สนใจและสอดคล้องกับเป้าหมายที่หน่วยงานนั้นต้องการพัฒนา แต่อย่างไรก็ตามผลจากการวิจัยพบว่าการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องนี้ยังไม่เป็นระบบ ขาดความต่อเนื่อง ที่สำคัญการประชาสัมพันธ์ยังไม่ถึงกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง กลุ่มเป้าหมายไม่ว่าจะเป็นนักศึกษาหรือเกษตรกรส่วนใหญ่จึงยังให้ความสำคัญในเรื่องนี้น้อย เนื่องจากค่านิยมเก่า ๆ ที่มองว่าอาชีพการเกษตรไม่สามารถสร้างรายได้ได้ดีเท่าอาชีพสาขาอื่น ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดของเกษตรกรหมู่บ้านดีเด่น นายบุญถ อินฉนวนค์ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2546 : 57) ที่บอกว่าปัญหาส่วนใหญ่ที่พบเป็นเรื่องที่ประชาชนไม่ค่อยจะให้ข้อมูล และไม่เข้าใจข้อมูลและมีการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานน้อยมาก

5) ผลกระทบจากการดำเนินงานตามบทบาทของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี

การพัฒนาอาชีพในชุมชน อาจกล่าวได้ว่าการดำเนินงานย่อมมีทั้งผลดีและผลเสียตามมา ผลกระทบในเชิงบวกเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพในชุมชนมีหลายด้าน เช่น เป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้สาขาการเกษตรและเทคโนโลยี สำหรับหน่วยงานทางการศึกษา หน่วยงานอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาสังคมและประเทศ ตัวชี้บ่งชี้ด้านนี้คือ หน่วยงานต่างมีการขอความร่วมมือวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีทั้งด้านวิทยากร สื่อวัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนการนำนักเรียน เกษตรกรเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพและศักยภาพในการทำงาน เป็นการส่งเสริม สนับสนุนให้เกษตรกรเกิดอาชีพที่สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัว เป็นผลทางอ้อมในการพัฒนารายได้ของประชาชน อีกทั้งเป็นการปรับเจตคติของประชาชนให้หันมาสนใจอาชีพด้านการเกษตร โดยเฉพาะเกษตรกรเพื่อการยังชีพ เป็นการช่วยเศรษฐกิจของชาติให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืน เห็นได้ชัดจากนโยบายรัฐบาลที่ให้ความ สนใจ สนับสนุน และส่งเสริมภาคการเกษตรมากขึ้นกว่าอดีตค่อนข้างมาก และที่สำคัญคือทำให้ทราบถึงปัญหาสำคัญประการหนึ่งของเกษตรกรคือเรื่องการหาตลาดรองรับผลผลิต

ด้านการเกษตรซึ่งในอนาคตรัฐบาลต้องให้ความสำคัญกับการแปรรูปผลิตผลเกษตรแปรรูปเพื่อการส่งออก ควบคู่ไปกับการหาตลาดและพัฒนาบุคลากรในด้านการบริหารจัดการในเรื่องการตลาด

สำหรับผลกระทบด้านลบ ประการแรก คือ งานอาชีพที่เกษตรกรรวบรวมไปแล้ว เมื่อยึดเป็นอาชีพส่วนใหญ่มีปัญหาค่อนข้างมากในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะปัญหาเรื่องการตลาด วิทยาลัยขาดการติดตามแนะนำช่วยเหลือ สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณที่พบว่า วิทยาลัยมีบทบาทในการจัดตลาดนัดแรงงานและอาชีพน้อย ในขณะที่นักศึกษาและชุมชนต่างก็คาดหวังให้จัดตลาดนัดแรงงานและอาชีพให้ ทำให้เกิดสภาวะการขาดทุน ทำให้เกิดเจตคติไม่ดีต่ออาชีพเกษตรกร เป็นผลทำให้คนเก่งไม่มาศึกษาด้านนี้ ทำให้ความก้าวหน้าด้านการเกษตรล่าช้าซึ่งเป็นผลเสียในภาพรวมต่อประเทศ ประการที่สอง การพัฒนาอาชีพในชุมชนบทบาทที่แท้จริงน่าจะมีหน่วยงานเฉพาะมาช่วยดำเนินการเรื่องนี้ เพราะจะทำให้การดำเนินงานครบวงจร และเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะครูอาจารย์ในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยียังคงมีหน้าที่สอนเป็นหน้าที่หลัก การสอนและการพัฒนาอาชีพจึงย่ำแย่ย่นย่อในเรื่องประสิทธิภาพไปด้วย ประการสุดท้าย ครู อาจารย์ที่ทำหน้าที่เป็นครูที่เลี้ยงต้องรับภาระหน้าที่เพิ่มขึ้น บางคนต้องอาศัยจิตสำนึกและงบประมาณส่วนตัวในการติดตามผลการจัดอบรม อาจเป็นผลทำให้ครู อาจารย์ขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งผลกระทบส่วนใหญ่เป็นปัญหาเกี่ยวกับการจัดการและการประสานงานได้

6) ความคาดหวังต่อบทบาทของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีในการพัฒนาอาชีพในชุมชน

การพัฒนาอาชีพในชุมชน อาจกล่าวได้ว่าเป็นงานที่ค่อนข้างกว้างและมีหลายหน่วยงานมีส่วนรับผิดชอบ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีในบทบาทตามโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต แม้ว่าจะรูปแบบจริง ๆ เป็นการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรหนึ่งเท่านั้นก็ตาม แต่ภูมิหลังการเริ่มโครงการนี้ต้องการวางรากฐานเยาวชนให้เป็นกำลังสำคัญ ในการฟื้นฟูภาคเกษตรกรรมให้มีประสิทธิภาพ แต่ความคาดหวังของนักศึกษาตามโครงการกลับมีความต้องการเพียงให้วิทยาลัยจัดเตรียมที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในระหว่างศึกษาอยู่ แม้รูปแบบการจัดการศึกษาพยายามจำลองสถานการณ์ให้นักศึกษาได้เรียนรู้ชุมชน ฝึกทักษะอาชีพและสร้างรายได้ระหว่างเรียน แต่ในความเป็นจริงกลับมีปัญหาหลายด้านตามมา เช่น ตลาดรองรับผลิตผลจากการฝึกอาชีพ รายได้จากการฝึกอาชีพเป็นเป็นลิ่งกระตุ้นหรือจูงใจให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของอาชีพด้านเกษตรกรรมเท่าที่ควร อาจกล่าวได้ว่า การอาศัยนักศึกษาตามโครงการนี้เพื่อเป็นกำลังที่เข้มแข็งของชุมชนในอนาคตด้านการเกษตร เกิดความล้มเหลว เพราะกลับกลายเป็นว่านักศึกษาเรียนเกษตรเพื่อจะไม่ต้องประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม แต่อย่างไรก็ตาม โครงการนี้ยังบรรลุตามวัตถุประสงค์โครงการหลายข้อ เช่น เป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาแก่บุตรเกษตรกรที่ด้อยโอกาสให้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นประการหนึ่ง เป็นการยกระดับ

การศึกษาของประชาชนอีกประการหนึ่ง และยังเป็น การดึงดูดชุมชนเข้ามา มีบทบาทและส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และในส่วนของโครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้นที่พบว่า ชุมชนต้องการให้วิทยาลัยจัดตลาดนัดแรงงานอาชีพแก่ชุมชน อาจเป็น คีอนละ 1-2 ครั้ง เพื่อให้เกษตรกรแลกเปลี่ยนหรือจำหน่ายสินค้า ให้จัดหลักสูตรการอบรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของเกษตรกร ต้องการให้สนับสนุนงบประมาณเพื่อให้ชุมชนหรือเกษตรกรรวมกลุ่มจัดการสร้างอาชีพ โดยความดูแลของวิทยาลัย ให้จัดอบรมผู้ผ่านการอบรมแล้วซ้ำอีกเพื่อให้เกิดทักษะและเกิดความมั่นใจในการนำความรู้ไปใช้ในการสร้างอาชีพ ความคาดหวังของชุมชนต่อวิทยาลัยนั้นทุกประเด็นมุ่งหวังให้วิทยาลัยเข้ามาช่วยช่วยให้เกษตรกรในชุมชนมีอาชีพทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริม โดยความเป็นจริงเกษตรกรมีความคาดหวังและความตั้งใจสูง แต่เมื่อนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปใช้จริง ก็เกิดปัญหาด้านการตลาดตามมาทำให้เกิดสภาวะการขาดทุน และอีกกลุ่มหนึ่งฝึกทักษะจากการอบรมไม่เพียงพอ เป็นผลให้ขาดความมั่นใจที่จะนำไปประกอบอาชีพจริง ดังนั้นสิ่งที่ชุมชนต้องการจึงเป็นการให้วิทยาลัยส่งอาจารย์ วิทยากรออกติดตาม แนะนำ ช่วยเหลือเกษตรกรที่ผ่านการอบรมอย่างใกล้ชิด ต่อเนื่อง

ความเห็นของชุมชนอีกส่วนหนึ่งเป็นความเห็นเกี่ยวกับความคาดหวังของชุมชนต่อครูอาจารย์ ที่ดำเนินการเกี่ยวกับ โครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้น โดยพยายามจะให้ครูอาจารย์ ปรับปรุงแก้ปัญหาคือหรือข้อจำกัดดังกล่าว ได้แก่ 1) ให้วิทยากรออกติดตามผลเกษตรกรที่เข้ารับการอบรมหลังสิ้นสุดการอบรม เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ 2) ให้ครู/อาจารย์ออกสำรวจความต้องการในการฝึกอาชีพของชุมชน โดยตรง เพื่อจะทราบข้อมูลที่เป็นจริง 3) ให้ครู/อาจารย์ที่มีความรู้เชี่ยวชาญอาชีพมีส่วนร่วมในการดำเนินอาชีพในชุมชน เพื่อให้การดำเนินการครบวงจร เกิดประสิทธิผล 4) ให้ครู/อาจารย์เป็นที่ปรึกษากลุ่มเกษตรกรหลังจากการอบรมเสร็จสิ้นเพื่อประเมินผลงานและใช้เป็นข้อมูลปรับปรุงวิธีการอบรมในการอบรมซ้ำ ซึ่งความคาดหวังชุมชนกลุ่มนี้ก็สอดคล้องกับที่กล่าวมาข้างต้น แสดงว่า การพัฒนาอาชีพในชุมชนนั้นวิทยาลัยควรให้ความสำคัญ กล่าวคือต้องออกแบบ วางแผนที่จะพัฒนาอาชีพในชุมชนให้สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัว และจะต้องดำเนินการให้ครบวงจร คือมีการผลิตและพัฒนา มีแหล่งจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ วิทยาลัยเองต้องเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งการผลิตและการจำหน่าย

7) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาอาชีพในชุมชน จากการที่พบว่าปัญหาในการพัฒนาอาชีพในชุมชนของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีทั้งในบทบาทตาม โครงการปฏิบัติการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิตและ โครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้น ส่วนใหญ่พบว่า การจัดร้านค้าสำหรับจำหน่ายสินค้าของนักศึกษา และตลาดนัดแรงงานอาชีพสำหรับชุมชนนั้น นับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่ยังแก้ไขไม่ได้ ในระดับชาติเองสินค้าหลายชนิดด้นตลาดหาแหล่งจำหน่ายไม่ได้ก็ขาดทุน โดยเฉพาะสินค้าด้านการเกษตรต้นทุนการผลิตสูงแต่ราคาผลผลิตต่ำ จนเกิดสภาวะขาดทุนตลอดเวลา เป็นปัจจัยหนึ่งที่คนไทยไม่นิยมอาชีพด้านการเกษตรแม้ประชาชนส่วนใหญ่จะ

ประกอบอาชีพด้านนี้ก็ตาม อีกประการหนึ่งที่สำคัญคือการติดตามผลการอบรมหลังสิ้นสุดโครงการ มีการดำเนินการน้อยมาก วิทยาลัยเองก็ไม่ทราบว่าผู้ที่ผ่านการอบรมและที่จบหลักสูตรไปประกอบอาชีพอะไรบ้างสิ่งที่เรียนหรืออบรมไปได้นำมาใช้ประโยชน์หรือไม่เพียงใด ถ้ามองในแง่ตามหลักเศรษฐศาสตร์อาจกล่าวได้ว่าขาดทุน ปัญหาอีกประการหนึ่งอาจารย์ผู้สอนหรือวิทยากรให้การอบรมมีหน้าที่หลักที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าด้านวิชาชีพคือหน้าที่สอน ส่วนใหญ่จะมีคาบเวลาสอนเกือบเต็ม ดังนั้นจึงไม่มีเวลาสำหรับดำเนินการดังกล่าวให้เกิดประสิทธิภาพ ยิ่งถ้าขาดงบประมาณสนับสนุนยังเป็นปัญหาในการดำเนินการ จึงมีการเสนอแนะไว้ว่าควรสนับสนุนงบประมาณสำหรับติดตามผล จัดบุคลากรทำหน้าที่ในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะทั้งด้านตลาดนัดแรงงานและอาชีพ ด้านการจัดร้านค้าสวัสดิการ การสำรวจความต้องการจำเป็นของชุมชน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี

1.1 การจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นควรมีการประชาสัมพันธ์และชี้แจงชุมชนในเขตบริการอย่างทั่วถึงและหลากหลายวิธี เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีโอกาสในการประกอบอาชีพและเป็นการเพิ่มโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

1.2 การจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะโครงการปฏิรูปเกษตรเพื่อชีวิต ควรกำหนดแนวทาง แนวปฏิบัติสำหรับครูพี่เลี้ยงให้ชัดเจน และให้นักศึกษามีโอกาสได้รับการดูแลและนิเทศอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

1.3 กิจกรรมการเรียน ตลอดจนอาชีพที่จัดให้นักศึกษาได้ฝึกอบรม ควรสอดคล้องกับตลาดและความต้องการของผู้บริโภค ควรมีการประสานงานสถานประกอบการเพื่อให้เกิดการดำเนินงานเชิงธุรกิจ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้การเรียนรู้น่าสนใจและก่อให้เกิดการเรียนรู้จากการทำงานปฏิบัติจริง

1.4 ควรปรับปรุงแบบตลาดนัดแรงงานและอาชีพสำหรับชุมชน นักศึกษาควรมีรูปแบบที่หลากหลาย ต่อเนื่องและค้ำึงถึงตลาดด้วย

1.5 ควรจัดพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการตลาด เพื่อนำเอาความรู้ทักษะมาใช้ในการฝึกอบรมเกษตรกร

1.6 ควรจัดสรรงบประมาณ ในการออกติดตามช่วยเหลือ หลังการสิ้นสุดโครงการให้กับครู อาจารย์ผู้รับผิดชอบโครงการเพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

2.1 กรมอาชีวศึกษาควรให้การสนับสนุนการวิจัยปฏิบัติการด้านการอาชีพ ระบบกึ่งการเรียนรู้และธุรกิจ

2.2 ควรศึกษาวิจัยการฝึกอบรมปฏิบัติการวิจัยอาชีพแบบบูรณาการระหว่างชุมชนกับนักศึกษาวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี

2.3 ควรวิจัยเชิงประเมินผล ติดตามกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการอบรม อย่างครบวงจร โดยศึกษาถึงความคุ้มค่า การขยายผลในภาพกว้าง และการประยุกต์อาชีพต่อยอด

2.4 ควรส่งเสริมการวิจัยเชิงประชาสัมพันธ์ด้านอาชีพ กับแรงจูงใจในการประกอบอาชีพด้านเกษตรหรือด้านอื่น ๆ ที่สถานศึกษาจัด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย